

Emilia Bogacka, Katarzyna Kulczyńska, Roman Matykowski

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej

Zakład Geografii Społecznej

EB: ebogacka@amu.edu.pl, <https://orcid.org/0000-0001-8735-0430>

KK: katakul@amu.edu.pl, <https://orcid.org/0000-0002-1016-8160>

RM: rommaty@wp.pl, <https://orcid.org/0000-0002-7263-8383>

Aktywność lokalna mieszkańców Poznania w świetle wyników wyborów do rad osiedli w 2024 r.

Zarys treści: Celem opracowania jest charakterystyka aktywności lokalnej mieszkańców pod kątem wybranych aspektów zachowań wyborczych w wyborach do rad osiedli w Poznaniu w maju 2024 r., tj. uczestnictwa czynnego mieszkańców Poznania w wyborach do rad osiedli i jego uwarunkowań oraz odmienności cech kandydatów do rad osiedli w kontekście przestrzennym. Podstawowym źródłem informacji o wyborach do rad osiedli były protokoły wyników wyborów. Badanie prowadzono metodą wskaźnikową. Wyniki wskazują na znaczącą pasywność formalną przejawiającą się w sferze elektorальной aktywności sublokalnej – o czym może świadczyć wskaźnik obciążenia miejsc kandydatami. Uczestnictwo w tych wyborach, rola w nich kobiet oraz przedstawicieli partii i organizacji parapolitycznych wskazuje na wzmaganie się procesu zaniku tradycyjnych więzi w społecznościach osiedlowych.

Słowa kluczowe: pomocnicze jednostki samorządu terytorialnego, aktywność lokalna, wybory do rad osiedli, Poznań

Wstęp

Lokalną aktywność obywatelską uznaje się za istotny czynnik rozwoju miasta (Szczepańska 2018). Dotyczy ona wszelkich działań podejmowanych przez mieszkańców na rzecz poprawy jakości życia w swojej miejscowości, takich jak np. organizowanie wydarzeń kulturalnych (festyny, koncerty, warsztaty), działalność wolontariacka, podejmowanie inicjatyw społecznych (tworzenie ogrodów społecznych) czy uczestniczenie w radach osiedlowych. Własności opisujące te aktywności lokalne można uznać za składowe miernika kapitału społecznego (Dominiak, Konecka-Szydłowska 2012). Rady osiedlowe jako jednostki pomocnicze

gmin mają za zadanie reprezentować interesy mieszkańców danego osiedla. Z jednej strony w jednostkach pomocniczych największych miast można widzieć pierwotne źródło ścieżek kariery polityków lokalnych (Swianiewicz, Olszowiec 2013), a z drugiej strony wskazuje się na ich słabość ze względu na wąski zakres zadań powierzanych radom osiedli, niewielkie możliwości finansowe, a w związku z tym i obojętność mieszkańców w stosunku do tych jednostek i ich władz (zob. Swianiewicz 2014).

Celem opracowania jest charakterystyka aktywności lokalnej mieszkańców w kontekście wybranych aspektów zachowań wyborczych w wyborach do rad osiedli w Poznaniu w maju 2024 r. Aby uszczegółowić problematykę opracowania, określono zagadnienia pomocnicze: (a) uczestnictwo czynne mieszkańców Poznania w wyborach do rad osiedli i jego uwarunkowania, (b) odmienności cech kandydatów do rad osiedli w kontekście przestrzennym.

Podział gmin na pomocnicze jednostki terytorialne umożliwiała już ustawa o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 r.¹ W Poznaniu pierwsze osiedle pełniące funkcję jednostki pomocniczej powołała uchwałą z dnia 19 listopada 1991 r. Rada Miasta dzięki inicjatywie „działacze lokalni Smochowic” (z A. Szelejewskim na czele). W kolejnych latach utworzono następne osiedla, zwłaszcza w strefie peryferyjnej i pośredniej miasta, a od 1996 r. odbywały się już wybory do rad tych osiedli w całym mieście, przy czym działało ich aż 69. Pod koniec pierwszej dekady XXI w. podjęto dyskusję nad zmianą podziału Poznania na jednostki pomocnicze i pojawiły się propozycje znacznej redukcji ich liczby – do kilkunastu jednostek. Jednakże w marcu 2010 r. Rada Miasta przyjęła uchwałą o reformie funkcjonalnej jednostek pomocniczych w Poznaniu i od 2011 r. część dawnych jednostek połączono, tworząc 42 jednostki pomocnicze miasta (ryc. 1), które dokonały wyboru rad w okresach 2011–2015, 2015–2019, 2019–2024 i w 2024 r. na kolejną kadencję.

Zgodnie z uchwalonymi zasadami rady osiedli – w zależności od ich wielkości (liczby mieszkańców) – liczą 15 lub 21 członków. Wybory do rad osiedli organizowane są w różnych układach terytorialnych. W 2024 r. 14 osiedli składało się z jednego okręgu, a 16 z dwóch okręgów. Jedynie osiedle Chartowo było podzielone na cztery okręgi; w trzech z nich wybierano po pięciu radnych, a w jednym – sześciu. Wybory w dniu 12 maja 2024 r. mogły się odbyć jedynie w tych okręgach (a zarazem i osiedlach), w których zgłoszono więcej kandydatów, niż przypadało miejsc w radzie. Dlatego wybory te nie odbyły się w dwóch osiedlach Naramowice i Żegrze oraz w jednym z okręgów osiedla Nowe Winogrady Południe. Sposób wyboru radnych do rad w okręgach ustalił komisarz wyborczy do rad osiedli na podstawie uchwały Rady Miasta o statucie osiedli z 30 czerwca 2023 r. W okręgu 5-mandatowym wyborca mógł oddać nie więcej niż 3 głosy na kandydatów, w okręgach 6- i 7-mandatowych – do 4 głosów, w 8- i 9-mandatowych – do 5 głosów, w 10- i 11-mandatowych – do 6 głosów, w 15-mandatowym – do 8 głosów oraz w 21-mandatowym – do 11 głosów.

¹ Informacje na temat uregulowań prawnych dotyczących jednostek pomocniczych gminy można znaleźć w publikacji Matyjaszczyk (2011).

Ryc. 1. Osiedla administracyjne Poznania
Źródło: opracowanie własne.

Sytuacja problemowa, źródła danych i metody badań

Podejmując studia nad aktywnością lokalną mieszkańców dużych miast, należy zwrócić uwagę na niektóre dylematy badawcze, które się z nimi wiążą. Ważną kwestią w obliczu tych badań staje się pojęcie lokalności i idea lokalizmu. Często uznaje się, że lokalność bywa ograniczona skalą przestrzenną i funkcjonuje w wielorakich wymiarach bliskości (zob. Gawkowska 2007). Jednakże pewien zamęt wywołała polska norma prawna uznająca powiat za lokalną jednostkę samorządową (Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Dz.U. z 1998 r. nr 91, poz. 578), gdy w tradycji badań z geografii społeczno-ekonomicznej jednostki o podobnym wymiarze terytorialnym uważa się za subregionalne (por. Dutkowski 2008). Z punktu widzenia nauk społecznych istotniejszym wymiarem lokalności niż rozmiar terytorialny jest zespół „relacji oraz treści kulturowych występujących w niewielkiej skali przestrzennej” (Bukowski i in. 2010,

s. 11). Jednym ze sposobów strukturyzacji przestrzeni miejskiej – według Jałowickiego i Szczepańskiego (2002, s. 368) – jest wydzielanie i hierarchizowanie jej fragmentów „na podstawie konkretnych praktyk i symboli”. Wyróżnili oni w przestrzeni miejskiej m.in. dzielnice, osiedla i wielkie zespoły mieszkaniowe. Dzielnica według nich stanowi obszar wielofunkcyjny miasta, który jest miejscem zamieszkania, dla niektórych również miejscem pracy oraz miejscem usług, w którym zaspokajane są różnorakie potrzeby w zakresie życia codziennego. Jak zauważają Jałowicki i Szczepański (2002, s. 377), osiedle „jest w języku polskim słabo zdefiniowane i wieloznaczne”, choć wskazują, że „powinno być wyposażone w komplet tzw. usług podstawowych zaspokajających codzienne potrzeby” i na tyle nieduże, by „umożliwić codzienne kontakty mieszkańców, tak aby mogła się w tej zbiorowości wytworzyć więź społeczna”.

Skoro często w badaniach społecznych w Polsce jako typową jednostkę lokalną podaje się gminę lub nawet duże miasto, to pojawiła się propozycja uznania mniejszych jednostek terytorialnych – za sublokalne (np. Matczak, Figiel 2006). Tak więc pojawia się całe spektrum skal lokalnych, a ich wymiar przestrzenny (ujęcie mikroregionalne) może wpływać na charakter więzi społecznych oraz intensywność kontaktów społecznych. Przedstawiciele nauk społecznych zajmujący się studiami nad miastami również w warunkach polskich zauważają zjawisko zaniku więzi społecznych na obszarach miejskich (zob. Matczak, Figiel 2006), a niektórzy z nich upatrują źródło tych zmian w procesach globalizacji i rozwoju układów sieciowych (zob. Goszczyński i in. 2015, Siuda 2019).

Innym ważnym pojęciem jest aktywność w sferze lokalnej. Należy podkreślić, że w dyskursie nad zjawiskiem aktywności społecznej i udziału w społeczeństwie obywatelskim Kotus (2018, s. 120) rozróżnił: (a) partycypację jako „uczestnictwo w procesach uspołeczniających planowanie, zaangażowanie poprzez »zaproszenie«, (b) aktywność jako „czynną działalność człowieka w działaniach związanych z zagospodarowaniem własnego otoczenia, sprawcze zaangażowanie będące fizycznym przejawem upodmiotowienia” oraz (c) upodmiotowienie jako „wewnętrzne poczucie sprawczego wpływu”. Jednakże coraz częściej pojawiają się koncepcje destrukcji społeczności lokalnej pod wpływem nowej organizacji i znaczenia społeczeństwa masowego (zob. Markocka 2020). Wskutek tych przemian następuje rozpad więzi wspólnotowych i pozbawienie tradycyjnych jednostek terytorialnych ich funkcji integracji społecznej. Inne koncepcje – określone przez Markocką (2020) jako teorie „zaćmienia” – wskazują, że społeczności lokalne przyjmą postać aplazyjną, choć nie zanikną zupełnie, ale będą pełnić inną, raczej fasadową rolę.

O partycypacji kobiet w polityce i wyrównywaniu ich szans pisał Stelmach (2013). Według autora jedna z płaszczyzn zagadnień aktywności politycznej kobiet dotyczy udziału kobiet w działaniach tworzących reprezentację polityczną i służących realizacji ich czynnego prawa wyborczego. Literatura odnosząca się do partycypacji wyborczej kobiet jest dosyć znaczna (Zukowski 2011). W zachodniej literaturze badania prowadzone są w ramach gender studies. W Polsce problematyka ta zyskuje na znaczeniu. Badania prowadzone są głównie przez kobiety w ramach socjologii (Renata Siemieńska-Zochowska) i prawa (Małgorzata Fuszara,

Elżbieta Kuźelewska, Sylwia Spurek). Nieliczni autorzy podejmują ten temat w perspektywie geograficznej. Tematyką aktywności kobiet na gruncie tradycyjnej geografii wyborczej zajęli się m.in. Matykowski i Kulczyńska (2016, 2022), Kulczyńska i Matykowski (2023).

Jak wskazuje Fuszara (2003), niewielki udział danej grupy społecznej w kształtowaniu polityki na jakimś obszarze jest sytuacją niekorzystną, ponieważ brak reprezentatywności składu organów decyzyjnych wpływa na podejmowane decyzje i prowadzone działania. Udział kobiet w różnych wyborach jest znacznie mniejszy niż mężczyzn, na co zwracają uwagę w swoich badaniach w kontekście np. wyborów parlamentarnych w 2015 r. Chełstowska i in. (2015) czy też wyborów samorządowych w 2024 r. Instytut Spraw Publicznych². Z badań Dołzbłasz (2010) wynika, że w przypadku partycypacji kobiet we władzy lokalnej można zauważyć wyraźny wzrost aktywności.

Podstawowym źródłem informacji o wyborach były protokoły wyników wyborów do poszczególnych 40 rad osiedli sporządzone przez komisarza wyborczego powołanego przez Radę Miasta Poznania (www_1). Poza tym wykorzystano informacje o składach rad osiedli w kadencji 2019–2024 zamieszczone na oficjalnych stronach tych rad, a w analizie powiązań karier politycznych skorzystano z informacji zawartych na listach komitetów wyborczych do Rady Miasta Poznania uczestniczących w wyborach 7 kwietnia 2024 r. (dane PKW). Dane dotyczące liczby mieszkańców i powierzchni poszczególnych osiedli administracyjnych Poznania pozyskano z Bazy Danych Miasta (www_2).

Z perspektywy geografii elektorальной istotne znaczenie mają wskaźniki przypisane jednostkom terytorialnym (np. osiedlom administracyjnym), umożliwiające analizy zjawisk w kontekście przestrzennym oraz poszukiwanie współwystępowania różnych zjawisk, które pośrednio można odczytywać jako przejaw wpływu różnorodnych czynników na badane zjawisko. Do zbadania zróżnicowania przestrzennego wyników wyborów do rad osiedli w Poznaniu w 2024 r. wybrano sześć wskaźników, a mianowicie:

- wskaźnik frekwencji wyborczej – stosunek liczby oddanych głosów do ogólnej liczby osób uprawnionych do głosowania w wyborach do rad osiedli (zob. Matykowski i Kulczyńska 2022);
- wskaźnik obciążenia miejsc kandydatami – iloraz liczby kandydatów do rad osiedli ogółem i liczby miejsc w radach osiedli;
- wskaźnik kontynuacji kandydowania – stosunek liczby kandydatów na listach wyborczych w latach 2019 i 2024 do liczby kandydatów ogółem do rad osiedli w 2024 r.;
- wskaźnik reelekcji radnych – iloraz liczby radnych wybranych w wyborach do rad osiedli w latach 2019 i 2024 i liczby radnych ogółem w radzie osiedlowej w 2024 r.;
- wskaźnik feminizacji kandydatów – odsetek kobiet na liście kandydatów do rady osiedla (zob. Chełstowska i in. 2015);

² Więcej informacji w tym zakresie: <https://www.isp.org.pl/pl/aktualnosci/wybory-samorzadowe-ktore-partie-postawily-na-kobiety> (dostęp: 16.07.2024).

- wskaźnik feminizacji radnych – odsetek kobiet w radzie osiedla.

W celu określenia związków między frekwencją wyborczą a czynnikami potencjalnie wpływającymi na jego przestrzenne zróżnicowanie (liczba ludności, wielkość osiedla w km², gęstość zaludnienia i położenie osiedla względem centrum miasta) wykorzystano współczynnik korelacji liniowej Pearsona. Do ustalenia związków między liczbą ludności i frekwencją posilkowano się klasyfikacją dwuwymiarową.

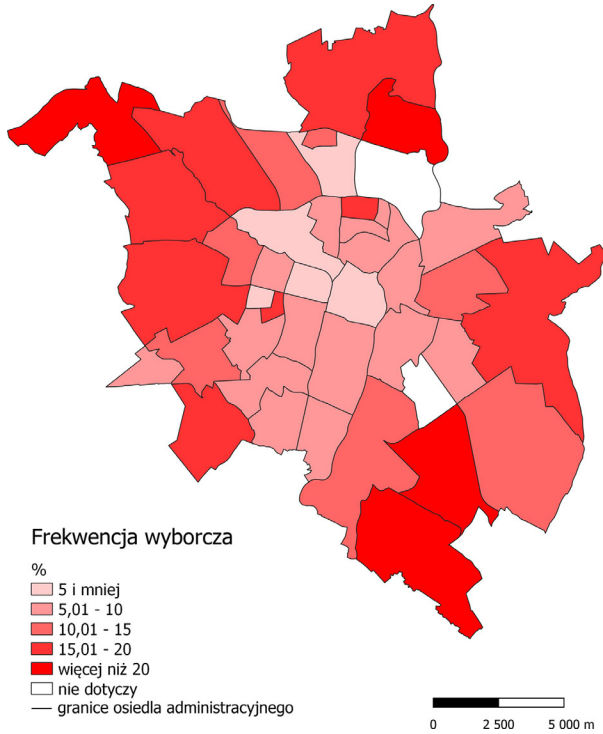
Uczestnictwo czynne w wyborach do rad osiedli i jego uwarunkowania

W wyborach do rad osiedlowych w dniu 12 maja 2024 r. udział wzięło 9,05% uprawnionych do głosowania mieszkańców Poznania. Na wybory poszło nieco mniej mieszkańców niż na głosowanie przeprowadzone w 2019 r. (9,86%), ale już dużo więcej niż w 2015, kiedy to frekwencja wyniosła zaledwie 7,79% ogółu uprawnionych do głosowania (www_3, www_4). Warto dodać, że wynik uzyskany w 2019 r. był najwyższy od momentu przeprowadzenia reformy funkcjonowania jednostek pomocniczych i wdrożenia wyborów w jednym terminie dla wszystkich osiedli. Na wartość tego wskaźnika wpływ miała aktywna kampania promocyjna przeprowadzona pod hasłem „ZaRadność”. W 2024 r. natomiast zachętą/bodźcem do udziału w wyborach była nagroda w wysokości 1 mln zł dla osiedla, które uzyskało najwyższą frekwencję (www_5). Spośród 40 osiedli najwięcej głosów oddano na osiedlu Krzesiny-Pokrzywno-Garaszewo, bo aż 37,65% (www_6).

Mimo stosowania różnych narzędzi, mających na celu aktywizację mieszkańców, frekwencja w wyborach do rad osiedli jest niska. Jak zauważają Derek i Mielczarek (2008), przyczyn tak niskiej frekwencji można upatrywać w słabości kapitału społecznego i ludzkiego. Z jednej strony, mieszkańcy, czyli użytkownicy osiedla, „nie są w stanie wykorzystać możliwości, jakie stwarzają rady osiedli, by działać na rzecz dobra wspólnoty. Wzajemna nieufność, zawiść, podejrzliwość, niezdolność do wspólnego działania, skutkują brakiem zainteresowania sprawami wspólnymi i niechęcią do współpracy. W takiej sytuacji nieliczni aktywiści skazani są na izolację i rady działają na marginesie życia publicznego” (Malczak 2010, s. 7). Z drugiej strony, radni osiedlowi często nie mają odpowiedniej wiedzy i doświadczenia do pełnienia swoich funkcji, co w efekcie może prowadzić do podejmowania niewłaściwych decyzji lub braku efektywności w działaniu. Warto dodać, że inną trudnością jest również wysoki poziom procedur administracyjno-rachunkowych wynikających z coraz bardziej skomplikowanych przepisów prawnych, utrudniających proste rozliczenia (Malczak 2010).

Frekwencja wyborcza do rad osiedli w 2024 r. charakteryzowała się dużym zróżnicowaniem przestrzennym. Najwyższą odnotowano – jak wspomniano – w radzie osiedla Krzesiny-Pokrzywno-Garaszewo (37,65%). Drugą pod względem frekwencji okazała się rada osiedla Kiekrz (29,99%), trzecią rada osiedla Głuszyna (23,55%), a czwartą rada osiedla Umultowo (21,40%). Najniższą

frekwencję z kolei odnotowano na osiedlach: Grunwald Północ (3,86%), Jeżyce (4,12%), Piątkowo (4,39%), Stare Miasto (4,51%) i Sołacz (4,98%). Zatem na osiedlach w centralnej części miasta frekwencja była zdecydowanie niższa niż na osiedlach na jego obrzeżach (ryc. 2).

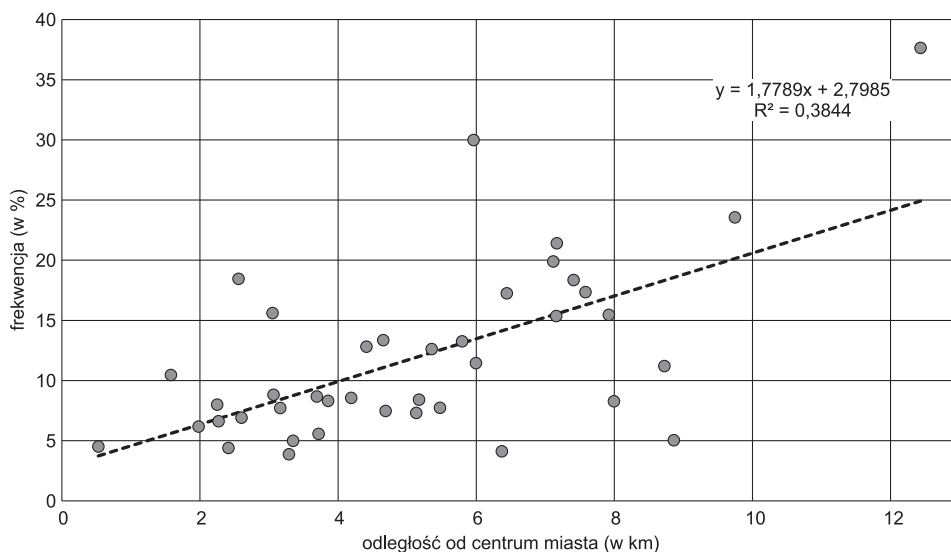

Ryc. 2. Zróżnicowanie przestrzenne poziomu uczestnictwa w wyborach do rad osiedli w Poznaniu w 2024 r.

Źródło: opracowanie własne.

Znając już rozkład przestrzenny frekwencji w wyborach do rad osiedli, warto zastanowić się, jakie czynniki mają wpływ na jej zróżnicowanie. Z uwagi na ograniczony dostęp do danych statystycznych analizie poddano cztery zmienne warunkujące zróżnicowanie frekwencji, a mianowicie: (a) liczbę ludności, (b) wielkość powierzchni, (c) gęstość zaludnienia, którą potraktowano jako miernik poziomu urbanizacji, (d) położenie osiedla względem centrum miasta (odległość od środka ciężkości miasta do środka osiedla mierzona w km). Do określenia związków pomiędzy frekwencją (zmienna zależna) a czynnikami potencjalnie wpływającymi na jej przestrzenne zróżnicowanie (zmiennie niezależne) w układzie osiedli Poznania w 2024 r. posłużono się współczynnikiem korelacji liniowej Pearsona. Analiza otrzymanych wyników wskazuje, że zmienne „wielkość powierzchni” ($r = +0,467$) i „położenie osiedla względem centrum miasta” ($r = +0,620$) skorelowane są dodatnio. Oznacza to, że im wyższe są wartości

zmiennych niezależnych, tym wyższy jest udział mieszkańców w wyborach. Natomiast ujemny związek wykazały zmienne „liczba ludności” ($r = -0,551$) i „gęstość zaludnienia” ($r = -0,463$). Odwrotnie proporcjonalna zależność oznacza, że im niższe są wartości zmiennych niezależnych, tym większa jest frekwencja wyborcza. Obliczone wskaźniki korelacji są istotne statystycznie na poziomie $\alpha = 0,01$, choć tylko zmienna „położenie osiedla względem centrum miasta” wyjaśnia prawie 40,0% zmienności ($r^2 = 0,3844$) (ryc. 3).

Ryc. 3. Frekwencja wyborcza a położenie osiedla względem centrum miasta
Źródło: opracowanie własne.

W kolejnym etapie przeprowadzono dwuwymiarową klasyfikację w odniesieniu do pary zmiennych, tj. liczby ludności i frekwencji (tab. 1). W tym celu osiedla poznańskie zakwalifikowano do jednego z czterech typów wielkościowych wyróżnionych na podstawie liczby ludności: duże (powyżej 15,0 tys.), średnie (10,1–15,0 tys.), małe (5,1–10,0 tys.), bardzo małe (5 tys. i mniej). Natomiast wartości wskaźników frekwencji podzielono na cztery kategorie wielkościowe, tj. względnie wysokie (więcej niż 15,0%), średnie (10,01–15,0%), małe (5,01–10,0%) i bardzo małe (5,0% i mniej). Zgodnie z przyjętymi kryteriami przyporządkowano osiedla do właściwych przedziałów klasowych. Przeprowadzona klasyfikacja dwuwymiarowa wyraźnie wskazuje na zależność, że im mniejsze jest osiedle, tym większa cechuje go frekwencja. Osiedla Fabianowo-Kotowo, Głuszyna, Kiekrz, Krzesiny-Pokrzywno-Garaszewo, Morasko-Radojewo, Stary Grunwald, Umultowo są nie tylko najmniejsze, ale również położone na obrzeżach miasta. Natomiast osiedlami o najniższej frekwencji, ale największymi pod względem liczby ludności, były usytuowane w centrum miasta osiedla Jeżyce i Stare Miasto oraz w strefie pośredniej między centrum a peryferiami miasta osiedle Piątkowo.

Tabela 1. Klasyfikacja dwuwymiarowa jednostek pomocniczych Poznania: liczba ludności i frekwencja

Liczba ludności (w os.)	Frekwencja (w %)			
	względnie wysoka	średnia	niska	bardzo niska
duża			Chartowo, Grunwald Południe, Rataje, Święty Łazarz, Wilda	Jeżyce, Piątkowo, Stare Miasto
średnia	Nowe Winogrody Północ	Junikowo	Górczyn, Nowe Winogrody Południe, Świerczewo, Winiary, Zielony Dębiec	Grunwald Północ
mała	Antoninek- Zieliniec- Kobylepole, Krzyżowniki- Smochowice, Ławica, Strzeszyn	Piątkowo Północ, Podolany, Starołęka- Minikowo, Szczepankowo Splawie-Krzesinki, Warszawskie- Pomet-Maltańskie, Wola	Nowe Winogrody Wschód, Ogrody, Ostrów Tumski- Śródka-Zawady- Komandoria, Stare Winogrody	
bardzo mała	Fabianowo- Kotowo, Głuszyna, Kiekrz, Krzesiny- Pokrzywno- Garaszewo, Morasko- Radojewo, Stary Grunwald, Umultowo		Główna, Osiedle Kwiatowe	Sołacz

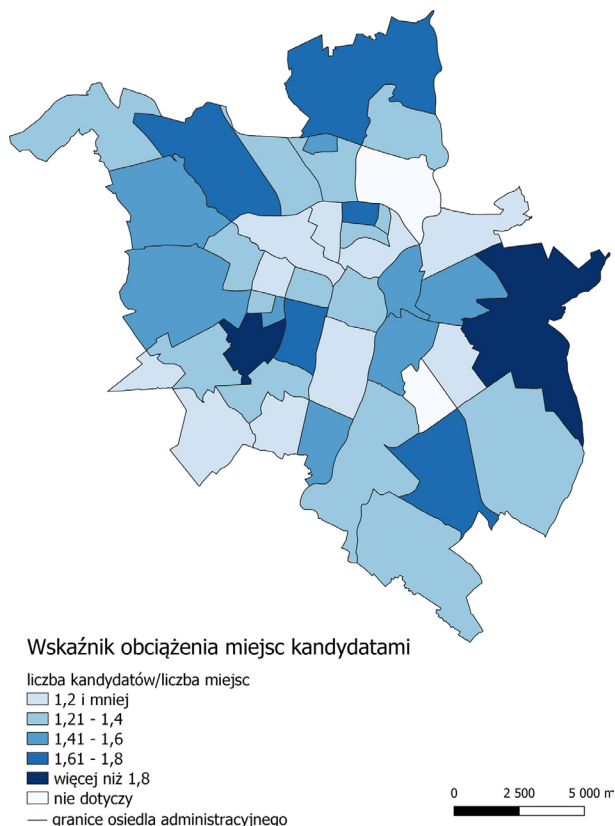
Źródło: opracowanie własne.

Odmienność cech kandydatów do rad osiedli w kontekście przestrzennym

Aktywność lokalną zmierzono za pomocą trzech wskaźników: (a) obciążenia miejsc kandydatami, (b) kontynuacji kandydowania oraz (c) reelekcji radnych.

W wyborach do rad osiedli zgłosiło się łącznie 882 kandydatów z 40 osiedli administracyjnych. Ogólna liczba miejsc we wszystkich radach wyniosła 635. Oznacza to, że uśredniony wskaźnik obciążenia miejsc kandydatami (liczba kandydatów/liczba miejsc), który można traktować jako pewną miarę aktywności mieszkańców miasta Poznania, wyniósł 1,39. Dla porównania podobny wskaźnik dla wyborów samorządowych do Rady Miasta Poznania w dniu 7 kwietnia 2024 r. wyniósł 7,29, a w okręgu wyborczym nr 39, na obszarze którego leży Poznań w ostatnich wyborach do Sejmu w dniu 15 października 2023 r. był jeszcze wyższy i wyniósł 11,80.

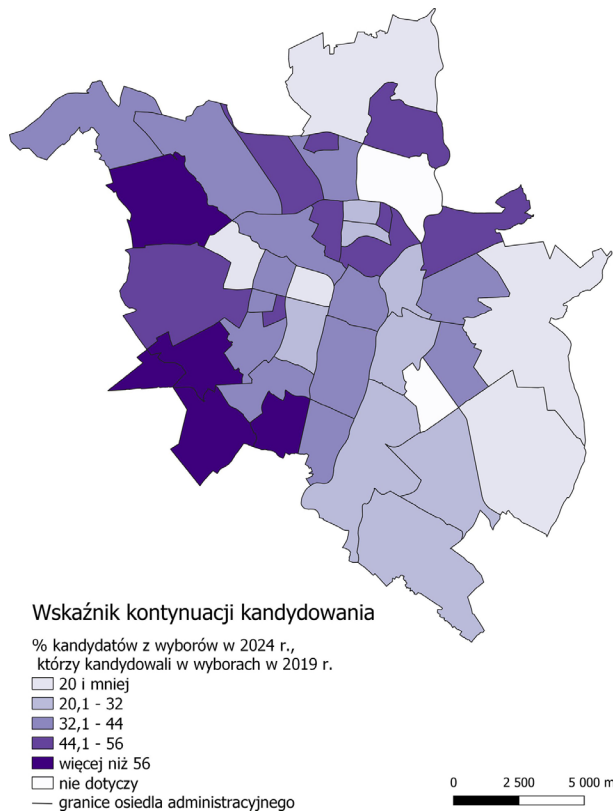
Jak wynika z obliczeń, na 18 osiedlach Poznania wskaźnik obciążenia miejsc kandydatami w wyborach do rad osiedli w 2024 r. był wyższy niż przeciętny (ryc. 4). Najwyższe wartości dotyczyły osiedli: Antoninek-Zieliniec-Kobylepole (1,93), Grunwald Południe (1,81), Morasko-Radojewo (1,73) i Święty Łazarz (1,71). Można zauważyć, że w tym aspekcie aktywność mieszkańców była zasadniczo najwyższa na osiedlach położonych na obrzeżach miasta. Jednak na większości osiedli aktywność mieszkańców była niższa niż przeciętna. Szczególnie niskim wskaźnikami obciążenia miejsc kandydatami (1,2 i mniej) cechowały się osiedla: Ogrody (1,07), Fabianowo-Kotowo, Kwiatowe i Winiary (po 1,13), Wilda (1,14), Chartowo (1,19) oraz Główna, Sołacz, Stare Winogrody i Świerczewo (po 1,20). To słabe zainteresowanie działaniem w skali sublokalnej zapewne po części wynika z charakteru zabudowy tych osiedli i ich wielkości (np. roli domów jednorodzinnych) czy peryferyjnego położenia. Te bardzo małe, a zarazem peryferyjnie usytuowane osiedla (Fabianowo-Kotowo, Główna, Kwiatowe) charakteryzowały się też wysokim zasiedzeniem członków rady (powyżej 50%).

Ryc. 4. Zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika obciążenia miejsc w radzie kandydatami w wyborach do rad osiedli w Poznaniu w 2024 r.

Źródło: opracowanie własne.

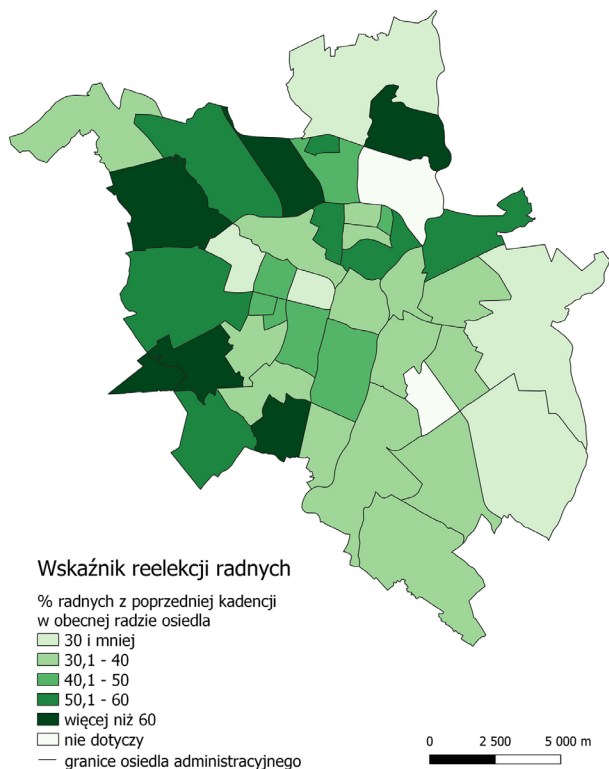
Inną miarą aktywności mieszkańców może być wskaźnik kontynuacji kandydowania, czyli odsetek kandydatów z wyborów do rad osiedli w 2024 r., którzy kandydowali w poprzednich wyborach, w 2019 r. Jak wynika z porównania list kandydatów w dwóch ostatnich wyborach, wskaźnik ten dla całego miasta wyniósł 38,10% (ryc. 5). Oznacza to, że prawie co czwarty kandydat z 2019 r. był nim także w 2024 r. Na 18 osiedlach wskaźnik był wyższy od przeciętnego. Kontynuacja kandydowania, a co z tym związane – największa aktywność mieszkańców w tym zakresie, osiągnęła najwyższe wartości na osiedlach: Junikowo (68,42%), Kwiatowe (64,71%), Świerczewo (61,11%), Krzyżowniki-Smochowice (59,09%), Fabianowo-Kotowo (58,82%), Podolany (55,00%), Ławica (54,17%), Umultowo (52,38%). Na czterech osiedlach wskaźnik był równy 50%: Nowe Winogrody Wschód, Piątkowo Północ, Stare Winogrody i Stary Grunwald. Aktywność mieszkańców była niższa niż przeciętna na większości osiedli. Najniższe wartości wskaźnika, poniżej 20%, zanotowano na osiedlach: Wola (5,26%), Morasko-Radojewo (15,38%), Szczepankowo-Spławie-Krzesinki (15,79%), Antoninek-Zieliniec-Kobylepole (17,24%) oraz Jeżyce (19,05%).

Ryc. 5. Zróżnicowanie przestrzenne ponownego udziału jako kandydatów do rady osiedla radnych w poprzedniej kadencji 2019–2024 (w %) w Poznaniu

Źródło: opracowanie własne.

Kolejną miarą aktywności mieszkańców (ale po części też i zaufania społecznego) jest wskaźnik reelekcji radnych, obliczany jako odsetek radnych z poprzedniej kadencji (2019–2024) w obecnej radzie osiedla (kadencja 2024–2029). Jak się okazuje, ponad połowa radnych wybranych w 2019 r., bo 52,91%, została ponownie wybrana do rady osiedla w wyniku wyborów w 2024 r. W 13 jednostkach zanotowano wartości powyżej przeciętnej (ryc. 6). Najwyższy udział radnych ponownie wybranych do rady był w następujących jednostkach: Krzyżownicy-Smochowice (73,33%), Junikowo, Kwiatowe, Podolany, Świerczewo i Umultowo (po 66,67%). Są to osiedla zlokalizowane w zachodniej części miasta, dla których charakterystyczna była najwyższa frekwencja wyborcza. Najniższy udział radnych, których dotyczyła reelekcja do rady osiedla, był na Woli i wyniósł 6,67%.

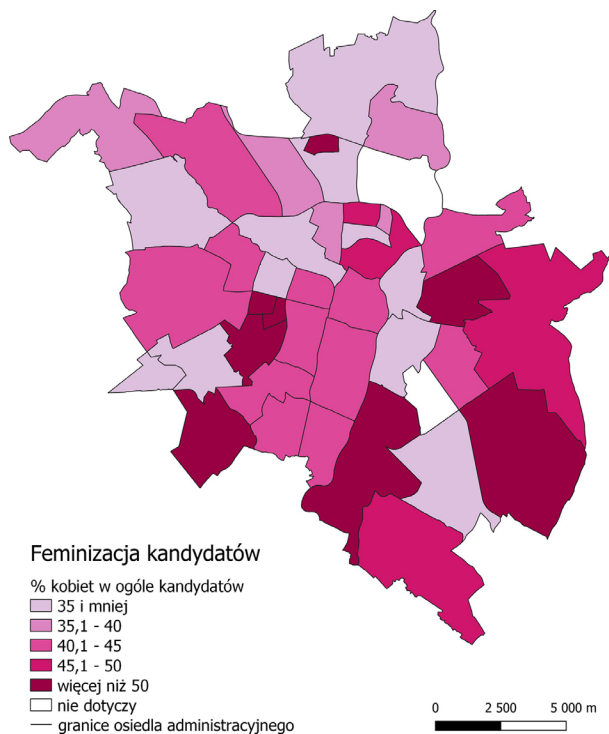
Ryc. 6. Zróżnicowanie przestrzenne ponownego członkostwa w radzie radnych w Poznaniu
Źródło: opracowanie własne.

Rola kobiet w radach osiedli

W wyborach do rad osiedli w Poznaniu w 2024 r. kandydowało 366 kobiet. Głosy oddane na kobiety przełożyły się na 281 mandatów w radach osiedli (na 635 dostępnych).

Aktywność kobiet w zakresie ich partycypacji w wyborach do poszczególnych rad osiedli miasta Poznania przedstawiono w odniesieniu do dwóch wskaźników: (1) feminizacji kandydatów oraz (2) feminizacji radnych.

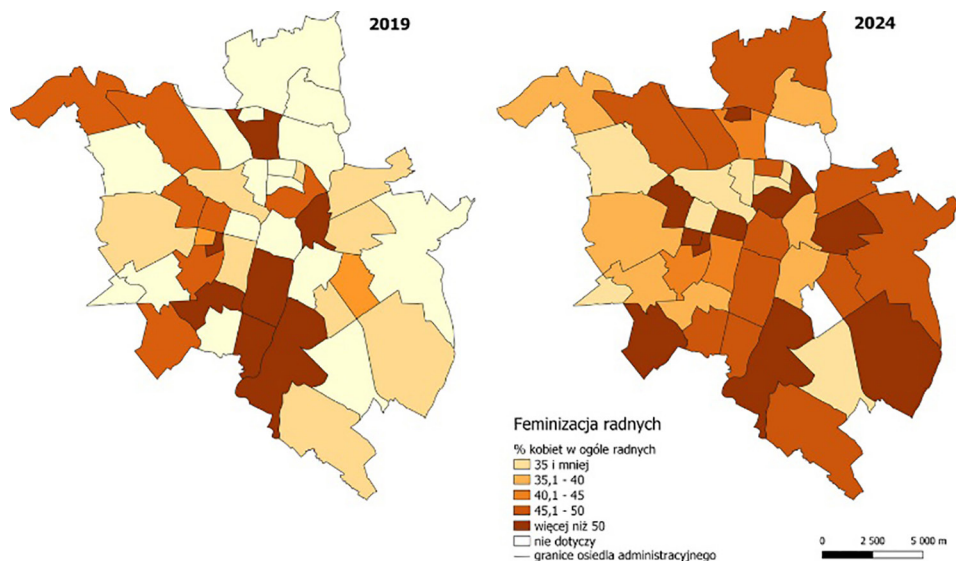
Wskaźnik feminizacji kandydatów ogółem w Poznaniu wyniósł 41,50% (ryc. 7). W 21 z 40 osiedli administracyjnych osiągnął wartości powyżej średniej dla miasta. Do osiedli z najwyższym wskaźnikiem feminizacji kandydatów należały: Stary Grunwald (63,64%), Fabianowo-Kotowo (58,82%) oraz Grunwald Północ (57,89%), Piątkowo Północ, Warszawskie-Pomet-Maltańskie (po 54,5%), Grunwald Południe, Starołęka-Minikowo i Szczepankowo-Spławie-Krzesinki (po 52,63%). Zasadniczo osiedlami o najwyższym wskaźniku feminizacji kandydatów były te położone na południowym zachodzie, południu, południowym wschodzie i wschodzie miasta. Najniższe wartości wskaźnika dotyczyły osiedli: Nowe Winogrody Południe (15,38%) i Krzesiny-Pokrzywno-Garaszewo (16,00%). Osiedla położone na północy, północnym zachodzie i południowym wschodzie odznaczały niższe wartości wskaźnika.

Ryc. 7. Zróżnicowanie przestrzenne udziału kobiet w ogólnej liczbie kandydatów na radnych osiedli w Poznaniu w 2024 r.

Źródło: opracowanie własne.

Należy zwrócić uwagę, że wskaźnik feminizacji radnych ogółem w Poznaniu wzrósł z 37,87% w 2019 r. do 44,25% w 2024 (ryc. 8).

Ryc. 8. Zróżnicowanie przestrzenne udziału kobiet w ogólnej liczbie radnych osiedli w Poznaniu w latach 2019 i 2024
 Źródło: opracowanie własne.

W 2019 r. na 25 z 42 osiedli administracyjnych (59,5% ogółu) osiągnął wartości powyżej średniej dla miasta. Najwyższe wartości dotyczyły następujących osiedli: Stary Grunwald (66,67%), Ostrów Tumski-Śródka-Zawady-Komandoria (60,00%), Wilda (57,14%), Górczyn, Starołęka-Minikowo i Zielony Dębiec (po 53,33%), Piątkowo (52,38%), Ogrody i Wola (po 50,00%). W składzie rady osiedla Krzesiny-Pokrzywno-Garaszewo nie było ani jednej kobiety. Pozostałe najniższe wartości wskaźnika feminizacji radnych odnosiły się do osiedli: Antoninek-Zieliniec-Kobylepole, Junikowo, Krzyżownicy-Smochowice oraz Nowe Winogrody Południe (20,00%).

Z kolei w 2024 r. wskaźnik feminizacji radnych ogółem osiągnął wartości powyżej średniej dla miasta w 22 z 40 osiedli administracyjnych (55% ogółu). Do osiedli z najwyższym wskaźnikiem feminizacji radnych należały następujące osiedla: Szczepankowo-Spławie-Krzesinki (66,67%), Grunwald Północ i Jeżyce (po 60,00%), Fabianowo-Kotowo, Piątkowo Północ, Stare Winogrody, Starołęka-Minikowo, Warszawskie-Pomet-Maltańskie i Wola (po 53,33%). Najniższe wartości wskaźnika zanotowano na osiedlach: Krzesiny-Pokrzywno-Garaszewo (20,00%), Winiary (26,67%) oraz Krzyżownicy-Smochowice, Kwiatowe, Nowe Winogrody Wschód, Ogrody, Sołacz (po 33,33%).

Wzrost wskaźnika feminizacji radnych dotyczył 25 osiedli. Największy przyrost wskaźnika feminizacji radnych zanotowano na osiedlach: Jeżyce (36,19%), Antoninek-Zieliniec-Kobylepole, Morasko-Radojewo i Szczepankowo-Spławie-Krzesinki

(po 26,67%). Na trzech osiedlach, a mianowicie Ławicy, Starołęce-Minikowie oraz Strzeszynie, odsetek kobiet w radzie osiedla nie uległ zmianie. Największy spadek udziału kobiet zanotowano na Ogrodach (-16,67%) i na Górczynie (-13,33%). Na innych osiedlach, na których nastąpił spadek, nie przekroczył on 10%.

Powiązania polityczne kandydatów do rad osiedli

Miesiąc przed wyborami do rad osiedli odbyły się w całym kraju wybory do jednostek samorządowych, w tym do Rady Miasta Poznania (7 kwietnia 2024 r.). Należy zwrócić uwagę, że wśród kandydatów do jednostek sublokalnych pojawili się kandydaci, którzy wcześniej startowali w wyborach do Rady Miasta, w tym ci, którzy zdobyli mandaty radnych. Stanowili oni 7,6% ogółu kandydatów do rad osiedli i wcześniej reprezentowali następujące komitety wyborcze: Społeczny Poznań (20 osób), Koalicja Obywatelska (15 osób), Lewica (13 osób), Zjednoczona Prawica (12 osób) i Trzecia Droga (7 osób). Aż 79,1% z nich zdobyło miejsce w radach osiedli; najsukuteczniejsi byli reprezentanci Koalicji Obywatelskiej (100%), Trzeciej Drogi (86%) i Lewicy (85%), a słabiej wypadli przedstawiciele Zjednoczonej Prawicy (67%) i Społecznego Poznania (65%). I tak np. do rady osiedla Krzyżownicy-Smochowice kandydowali przedstawiciele prawicy wspierani przez Klub Gazety Polskiej, otwarty tuż przed wyborami osiedlowymi. Z sześciu wspieranych przez Klub kandydatów miejsce w radzie osiedla zdobyły dwie osoby (P. Żuberek i H.J. Jankowska), a nie zdobył miejsca kandydat Zjednoczonej Prawicy do Rady Miasta w wyborach w 2024 r. – M. Sokołowski.

Co ciekawe, w wyborach do rad osiedli wystartowali skutecznie również dopiero co wybrani radni Rady Miasta Poznania (7 osób), przy czym sześciu z nich należało do Komitetu Wyborczego Koalicja Obywatelska (na osiedlach: Świerczewo – K.M. Pampuch i T. Wierzbicki, Chartowo – W.A. Chudy, Grunwald Południe – M.H. Antolczyk, Nowe Winogrody Południe – P. Matuszak i Kiekrz – M. Woźniak) i jedna – do Lewicy (Wilda – D. Bonk-Hammermeister). Do rady osiedla Święty Łazarz wszedł też poseł X kadencji z Koalicji Obywatelskiej (F. Sterczewski). Największym udziałem kandydatów do Rady Miasta Poznania (tj. startujących w wyborach 7 kwietnia 2024 r.) w obsadzeniu miejsc w radach osiedli cechowały się osiedla: Grunwald Południe (33,3%), Ostrów Tumski-Śródka-Zawady-Komandoria (20,0%), Świerczewo (20,0%), Umultowo (20,0%) i Wilda (14,3%). Należy zaznaczyć, że gdyby nie udział tych kandydatów – nie mogłyby się odbyć wybory do rady osiedla Ogrody, Wilda i okręgu nr 2 na Świerczewie ze względu na za małą liczbę kandydatów.

Konkluzje

Analizując aktywność lokalną mieszkańców w kontekście wybranych aspektów zachowań w wyborach do rad osiedli w Poznaniu w maju 2024 r., można zauważyć pewne prawidłowości w wymiarze przestrzennym i mechanizmy zróżnicowanego

wpływu na owe zachowania, mimo że szczegółowa analiza obejmowała jedynie wyniki wyborów do rad w 2024 r. oraz częściowo wcześniejsze z 2019 r., gdy podobne wybory w układzie 42 osiedli odbywały się już po raz czwarty (od 2011 r.).

Z siedmiu osiedli o najniższej frekwencji wyborczej aż pięć nie przekroczyło progu 5%, co w niektórych polskich miastach stanowiłoby przesłankę do uznania wyborów za nieważne. Były to dwa osiedla położone centralnie w mieście – Jeżyce (4,1%) i Stare Miasto (4,5%), ale też duże lub średnie osiedla z wielokondygnacyjną zabudową blokową, uzupełnioną przez domy jednorodzinne lub wielorodzinne – położone w strefie pośredniej (Nowe Winogrody Południe, Grunwald Północ) lub peryferyjnej (Piątkowo). Pewien wyjątek w tej grupie osiedli pasywnych pod względem frekwencji stanowiły dwa nieduże osiedla z częściową zabudową jednorodzinną (willową), usytuowane na zachód od centrum – tj. Sołacz i sąsiadujące z nim Ogrody. Charakter zabudowy tych osiedli mógłby świadczyć o większych możliwościach wytwarzania się w nich więzi społecznej, ale ta pasywność przeniosła się również na niewielką ofertę wyboru kandydatów na listach do rad osiedli, gdyż wskaźnik obciążenia miejsc kandydatami na Ogródach (1,07) i Sołacz (1,20) należał do najniższych w całym Poznaniu. Na czterech z tych osiedli udział kandydatek na listach wyborczych do rad osiedli nie przekroczył progu 35% (wymogu stawianego w wyborach do Sejmu od 2011 r.). Były to zarówno Ogrody (25%), jak i Sołacz (28%) oraz Nowe Winogrody Południe (15%) i Piątkowo (32%). Należy ponadto zwrócić uwagę, że na trzech z wymienionych osiedli spadł też udział kobiet w radach i był wyższy od udziału na listach kandydatów, co oznaczało ich większą zdolność pozyskiwania głosów wyborców (Ogrody, Sołacz, Piątkowo); jedynie w wyborach na osiedlu Nowe Winogrody Południe kobiety zdobyły jeszcze mniejszy odsetek miejsc (10%) niż zajmowały miejsc na listach kandydatów do rady (15%).

Z kolei siedem osiedli o najwyższej frekwencji były to osiedla bardzo małe lub małe o położeniu peryferyjnym (przylegały do granicy miasta Poznania). Należały do nich Krzesiny-Pokrzywno-Garaszewo, Kiekrz, Głuszyna, Umultowo, Fabianowo-Kotowo i Krzyżowniki-Smochowice. Jedynie osiedle Stary Grunwald leżało w strefie pośredniej miasta. Większość tych osiedli oferowała wyborcom szerszą gamę kandydatów, gdyż na pięciu z nich wskaźnik obciążenia miejsc wyniósł lub przekroczył wartość 1,33. Tylko osiedla Fabianowo-Kotowo (1,13) i Głuszyna (1,27) cechowały się relatywnie niskim wskaźnikiem. Na dwóch osiedlach tej grupy położonych peryferyjnie udział kobiet na listach kandydatów do rad był szczególnie niski, na osiedlu o najwyższej frekwencji Krzesiny-Pokrzywno-Garaszewo – 16%, oraz o najdłuższym stażu istnienia jako jednostki pomocniczej Krzyżowniki-Smochowice – 23%. Należy też zaznaczyć, że w radzie osiedla Krzesiny-Pokrzywno-Garaszewo w kadencji 2019–2024 nie zasiadała żadna kobieta, a w nowej radzie wybranej w 2024 r. mają udział 20%, podobnie w radzie Krzyżowniki-Smochowice ich udział wzrósł z 20% (w 2019 r.) do 33% (w 2024 r.).

Formalnie wielkość wskaźnika obciążenia miejsc kandydatami na poziomie pomocniczych jednostek terytorialnych – zwłaszcza w porównaniu z podobnym wskaźnikiem na poziomie wyborów samorządowych do Rady Miasta Poznania – może świadczyć o niskim poziomie aktywności sublokalnej, a nawet jej zanikaniu.

W dwóch jednostkach pomocniczych w pełni (Naramowice, Żegrze), a w jednej częściowo (okręg II na osiedlu Nowe Winogrody Południe) nie doszło do wyborów w dniu 12 maja 2024 r. Złożony wymiar oddziaływania różnych czynników na zróżnicowanie przestrzenne tej aktywności i odmiennosć zachowań elektoralnych wymaga zapewne dodatkowych pogłębionych badań jakościowych. O pasywności społeczności sublokalnych może też świadczyć znaczne zaangażowanie się działaczy lokalnych komitetów wyborczych miesiąc wcześniej w start w wyborach do Rady Miasta. Co prawda część kandydatów do Rady Miasta nie odniosła nawet sukcesu w wyborach do rad osiedli, ale inni pełnią podwójne funkcje, tj. radnego miasta i radnych osiedli. Zatem uproszczeniem byłoby stawianie zarzutu, że kandydaci do rad osiedli pragną zaspokoić swoje potrzeby działania (jako czas na przetrwanie do kolejnych wyborów – na wyższym szczeblu) w tychże radach. Można też doszukiwać się pewnych postaw obywatelskich w ich działaniu, tak choćby jak w przypadku Ogrodów, Wildy i Świerczewa, gdyż w jednostkach tych mogłoby nie dojść do wyborów, gdyby nie aktywność lokalnych działaczy politycznych. Widać również, że na części osiedli położonych peryferyjnie i zintegrowanych społecznie (np. Krzyżowniki-Smochowice, gdzie osiedle pokrywa się niemal z zasięgiem parafii rzymskokatolickiej pw. Imienia Maryi) występuje nadal względnie wysoka frekwencja wyborcza w tym zakresie. Z kolei na innych osiedlach – czasem niedużych (Sołacz, Ogrody) – poprzez aktywność elektorálną w wyborach do ich rad uwidacznia się proces przemian więzi wspólnotowych.

Istotną zmianą jest wzrost udziału kobiet w radach osiedli w Poznaniu, co z pewnością ma swoje pozytywne konsekwencje. Wydaje się, że wprowadzenie kobiet do rad osiedli wspiera kwestie równości płci, co może przekładać się na bardziej sprawiedliwe decyzje w zakresie alokacji zasobów i wsparcia dla różnych grup społecznych. O ile w 2019 r. w 21 spośród 40 analizowanych rad udział kobiet wyniósł co najmniej 40%, o tyle po kolejnych wyborach w 2024 r. próg ten osiągnęło lub przekroczyło aż 31 rad. Należy zaznaczyć, że do kategorii o zrównoważonej pozycji kobiet w radach (tj. przy ich udziale 40% i więcej) w 2024 r. przyłączyło się 12 nowych rad, ale 2 z kolei odnotowały regres (Ogrody i Nowe Winogrody Wschód, gdzie udział kobiet spadł do 33,3%).

Konflikt interesów / wkład autorów

Autorzy oświadczają, że nie mają konfliktu interesów. Podział pracy nad artykułem wyglądał następująco:

- konceptualizacja: EB, KK, RM
- metodologia: EB, KK, RM
- organizacja badań: EB, KK, RM
- analiza formalna: RM
- wizualizacje: EB, KK
- pisanie – przygotowanie oryginalnej wersji roboczej: EB, KK, RM
- pisanie – recenzja i edycja: EB, KK, RM

Literatura / References

- Bukowski A., Lubaś M., Nowak J. 2010. Wprowadzenie. [W:] A. Bukowski, M. Lubaś, J. Nowak (red.), Społeczne tworzenie miejsc. Globalizacja, etniczność, władza. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 7–37.
- Chełstowska A., Druciarek M., Niżyńska A., Skoczylas N. 2015. Udział kobiet w wyborach parlamentarnych w 2015 roku. Wyniki monitoringu Obserwatorium Równości Płci. Instytut Spraw Publicznych.
- Derek M., Mielczarek A. 2008. Polish Solectwo – A Latent Field for Rural Governance. [W:] G. Péteri (red.), Mind Your Own Business! Community Governance in Rural Municipalities. Local Government and Public Service Reform Initiative, Budapest, s. 79–130.
- Dołzbłasz S. 2010. Przestrzenne zróżnicowanie aktywności kobiet w Polsce na poziomie lokalnym w kontekście polityki równości. Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, 95: 107–117.
- Dominiak J., Konecka-Szydłowska B. 2012. Social capital in the Poznań agglomeration. Bulletin of Geography, Socio-Economic Series, 18: 5–14.
- Dutkowski M. 2008. Mówiąc „region”... [W:] J.J. Parysek, T. Stryjakiewicz (red.), Region społeczno-ekonomiczny i rozwój regionalny. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, s. 369–387.
- Fuszara M. 2003. Udział kobiet we władzy. [W:] Kobiety w Polsce 2003. Centrum Praw Kobiet, Warszawa.
- Gawkowska A. 2007. Rozważania o lokalności: lokalność bez granic czy jednak ograniczona. [W:] J. Kurczewski (red.), Lokalne wzory kultury politycznej. Wydawnictwo Trio, Warszawa, s. 59–72.
- Goszczyński W., Knieć W., Czachowski H. 2015. Lokalne horyzonty zdarzeń. Lokalność i kapitał społeczny w kulturze (nie)ufności na przykładzie wsi kujawsko-pomorskiej. Muzeum Etnograficzne w Toruniu, Toruń.
- Jałowicki B., Szczepański M.S. 2002. Miasto i przestrzeń w perspektywie socjologicznej. Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Kotus J. 2018. Partycypacja – aktywność – podmiotowość... Krok wstecz czy postęp rozwoju społeczeństwa obywatelskiego? Studia KPZK PAN, 183: 119–131.
- Kulczyńska K., Matykowski R. 2023. Kobiety w drodze do Sejmu w latach 2007–2019: analiza z perspektywy geograficzno-elektoralnej. Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna, 65: 109–129. <https://doi.org/10.14646/rrpr.2023.65.08>
- Markocka M. 2020. Rola i aktywność kobiet w perspektywie współczesnych przemian społeczności lokalnych. [W:] K. Uklańska, O.A. Kotowska-Wójcik (red.), Kobiectwo i męskie konteksty życia. Wydawnictwo Rys, Poznań, s. 129–149.
- Matczak P. 2010. Rady osiedli: czemu służą, kto za nimi stoi? Pracownia Badań i Innowacji Społecznych Stocznia, Warszawa.
- Matczak P., Figiel A. 2006. Sukcesy i porażki jednostek pomocniczych samorządu terytorialnego w Poznaniu i Kaliszu w opiniach ich działaczy. Ruch Prawniczy, Socjologiczny i Ekonomiczny, 68, 4: 131–148.
- Matykowski R., Kulczyńska K. 2016. Wybory do Sejmu w 2015 r. w województwie wielkopolskim: odmienności przestrzenne w kontekście subregionalnym i lokalnym. Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna, 36: 163–178.
- Matykowski R., Kulczyńska K. 2022. Osie rywalizacji w wyborach do Sejmu w województwie wielkopolskim w XXI w.: wybrane zagadnienia. Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna, 62: 63–85. <https://doi.org/10.14746/rrpr.2022.62.05>
- Matyjaszczyk B. 2011. Jednostki pomocnicze gminy – analiza uregulowań prawnych. Pracownia Badań i Innowacji Społecznych Stocznia, Laboratorium Partycypacji Obywatelskiej.
- Piotrowicz A., Witaszek-Samborska M. 2015. O żywotności zapożyczeń niemieckich w gwarze miejskiej Poznania. Gwary Dziś, 7: 201–2014.
- Siuda P. 2019. Społeczność lokalna i jej różne ujęcia – wprowadzenie. [W:] P. Siuda (red.), Społeczności lokalne. Teraźniejszość i przyszłość (ver. 2.0). Wydawnictwo Naukowe Katedra, Gdańsk, s. 7–24.
- Stelmach A. 2013. Mechanizmy zwiększania partycypacji kobiet w wyborach. Środkowoeuropejskie Studia Polityczne, 4: 7–24.
- Swianiewicz P. 2014. Jednostki pomocnicze w dużych miastach: błędne rondo marginalizacji czy ślepa uliczka. Samorząd Terytorialny, 1–2: 55–71.
- Swianiewicz P., Olszowiec K. 2013. Samorząd jednostek pomocniczych wielkich miast... jako ścieżka kariery politycznej. Studia Regionalne i Lokalne, 4(54): 22–43.

Szczepańska M. 2018. Lokalna aktywność obywatelska – czynniki, pułapki, zróżnicowanie. O wzorach zaangażowania charakterystycznych dla wspólnot mieszkaniowych. *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Sociologica*, 64: 105–119.

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 1998 r. nr 91, poz. 578).

Żukowski A. 2011. Partycypacja wyborcza kobiet – wyzwania i dylematy. Centrum Studiów Wyborczych UMK » Partycypacja wyborcza kobiet: wyzwania i dylematy — Arkadiusz Żukowski (dostęp: 3.07.2024).

Źródła internetowe

www_1 Komunikat: Protokoły wyników wyborów do rad osiedli 12 maja 2024 r. (<https://bip.poznan.pl/bip/wydzial-wspierania-jednostek-pomocniczych-miasta,1590/news/protokoly-wynikow-wyborow-do-rad-osiedli-12-maja-2024-r,c,9062/protokoly-wynikow-wyborow-do-rad-osiedli-12-maja-2024-r,228914.html>; dostęp: 23.05.2024).

www_2 Jednostki pomocnicze Miasta – osiedla – dane statystyczne (<https://badam.poznan.pl/wp-content/uploads/2023/06/Jednostki-pomocnicze-Miasta-%E2%80%93-osiedla-%E2%80%93-dane-statystyczne-uchwaly-podjete-przez-organy-osiedli-wydatki-jednostek-pomocniczych-Miasta-Poznania.pdf>; dostęp: 23.05.2024).

www_3 Wybory w 2019 r. w Poznaniu (https://badam.poznan.pl/2019/v_nasz-rozwoj-i-budzet/03_administracja/wybory-w-2019-r-w-poznaniu/; dostęp: 26.06.2024).

www_4 Wyniki wyborów do rad osiedli w Poznaniu. Sprawdź, kto się dostał! [LISTA RADNYCH] | Głos Wielkopolski (<https://gloswielkopolski.pl/wyniki-wyborow-do-rad-osiedli-w-poznaniu-sprawdz-kto-sie-dostal-lista-radnych/ar/3798669>; dostęp: 26.06.2024).

www_5 Wybory do rad osiedli – milion złotych dla osiedla z najwyższą frekwencją (<https://www.poznan.pl/mim/info/news/wybory-do-rad-osiedli-milion-zlotych-dla-osiedla-z-najwyzsza-frekwencja,227698.html>; dostęp: 3.07.2024).

www_6 Konkurs na najwyższą fyrtlową³ frekwencję rozstrzygnięty (<https://fyrtle.pl/wybory-2024/>; dostęp: 3.07.2024).

Local activity of Poznań residents in light of the results of the elections to district councils in 2024

Abstract: The study aims to characterize the local activity of residents in the context of selected aspects of voting behavior in the elections to district councils in Poznań in May 2024. The focus was primarily on two issues: (a) active participation of Poznań residents in the elections to district councils and its determinants, and (b) differences in the characteristics of candidates for district councils in the spatial context. In Poland, dividing communes into auxiliary territorial units was already possible under the Act on Local Government of March 8, 1990. In Poznań, such division into sub-local units has been in force since 1996. Since 2011, some of the initially functioning sub-local units have been merged into larger ones, creating 42 auxiliary units in the city. The elections were not held in two district councils, Naramowice and Żegrze, and in one part of the Nowe Winogrody Południe district council, where fewer candidates were registered than seats on the council. The primary source of information on the elections was the protocols of the election results to the individual 40 district councils prepared by the Electoral Commissioner appointed by the Poznań City Council. In addition, information on the composition of district councils in the 2019-2024 term was placed on these councils' official websites. The analysis of the connections between political careers was based on information contained in the lists of election committees to the Poznań City Council participating in the elections on 7 April 2024 (State Electoral Commission data). The indicator method was used to examine the spatial differentiation of the election results to district councils (a total of six indicators: voter turnout, candidate load, continued candidacy, the re-election of councilors, feminization of candidates, and feminization of councilors). The research results indicate significant formal passivity manifested in sub-local electoral activity – as evidenced by the candidate load indicator. Participation in these elections, the role of women and representatives of parties and para-political organizations in them, indicates the intensifying process of disintegration of traditional ties in district communities.

Key words: auxiliary local government units, local activity, elections to district councils, Poznań

³ fyrtle – słowo pochodzące z gwary poznańskiej, germanizm (niem. das Viertel), oznacza część miasta, dzielnicę, okolicę (Piotrowicz i Witaszek-Samborska 2015, s. 205)